

Eindexamen filosofie havo 2005 - I

havovwo.nl

Antwoorden

Deel-
scores

Opgave 2 Denkende machines, lichamelijkheid en vervreemding

Maximumscore 3

8 □ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een beschrijving van de Turingtest 1
- een argumentatie waaruit blijkt of deze test een goed criterium biedt om vast te stellen of achter 'Deep Blue' een schaakprogramma zit of een mens 2

voorbeeld van een goed antwoord:

- Bij de Turingtest stelt een mens-ondervrager in kamer A via een computer vragen aan een mens-of-computer-beantwoorder in kamer B en een mens-of-computer-beantwoorder in kamer C. De drie kamers zijn via een computerterminal met elkaar verbonden. De mens-ondervrager moet er binnen een bepaalde tijd door het stellen van vragen achter zien te komen in welke kamer de computer zit en in welke kamer de mens. Als blijkt dat de mens-ondervrager het verschil niet kan vaststellen tussen het computerprogramma en de mens-vragen-beantwoorder binnen de gestelde tijd, dan heeft de computer de test doorstaan en kan hij als intelligent beschouwd worden 1
- Met de Turingtest – of een variant daarvan die niet op taal berust – zou je dus moeten kunnen vaststellen of de 'mens-ondervrager' aan de hand van de zetten van Kasparov en Deep Blue kan vaststellen wie er mens is en wie computerprogramma. Wanneer de mens-ondervrager – die dan wel een grootmeester in het schaken moet zijn – op grond van de zetten van Kasparov en Deep Blue niet kan vaststellen welke zetten van een mens en welke zetten van een computerprogramma afkomstig zijn, dan heeft Deep Blue de test doorstaan en kan dit programma in staat geacht worden tot menselijk denken. De test biedt dus een geschikt criterium 2

Opmerking

Een negatief antwoord kan – mits juist en voldoende beargumenteerd – ook goed worden gerekend.

Maximumscore 2

9 □ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:

- een weergave van het argument van Lady Lovelace 1
- de kritiek van Turing op dit argument 1

voorbeeld van een goed antwoord:

- Volgens Lady Lovelace doet de machine slechts wat we haar opdragen; iets nieuws scheppen is dus niet aan de orde 1
- Volgens Turing kon Lady Lovelace niet bedenken dat er een machine mogelijk is die wel iets nieuws kan scheppen. Dan zou het voor de Analytische Machine mogelijk zijn geweest – bij voldoende geheugencapaciteit en snelheid – om hetzelfde te doen. Haar argument zou dan vervallen 1

of

- Volgens Lady Lovelace doet de machine slechts wat we haar opdragen; iets nieuws scheppen is dus niet aan de orde 1
- Maar het gaat niet om de vraag of een machine 'iets nieuws' kan scheppen, maar om de vraag of een machine ons voor verrassingen kan plaats. En dat laatste gebeurt vaak genoeg. Om dit te herkennen is een 'creatieve mentale handeling' vereist en dan maakt het niet uit of deze verrassing van een mens, een boek of een machine komt 1

Eindexamen filosofie havo 2005 - I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
10 □ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• weergave van de tegenwerping van Turing waarbij professor Jefferson aansluit: bewustzijn	<u>1</u>
• uitleg waarom volgens Turing de aanname van dit argument leidt tot solipsisme	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Het argument van bewustzijn: niet alleen iets doen, maar ook weten of beseffen dat je iets doet	<u>1</u>
• Volgens dit argument kan een machine alleen denken als hij ook echt weet wat hij denkt. Maar om te achterhalen of een machine 'bewust denkt' is het nodig om ons te verplaatsen in die machine. Voor onze kennis van andere mensen geldt hetzelfde: we zullen nooit kunnen weten of ze in staat zijn tot denken. Deze redenering leidt tot solipsisme, want het is immers onmogelijk je te verplaatsen in andermans bewustzijn, laat staan in het 'bewustzijn' van een machine	<u>2</u>
Maximumscore 3	
11 □ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een bespreking van één van de volgende argumenten: het chimpansee-argument, het argument vanuit de zintuigen, het imitatie-argument	<u>1</u>
• een beargumenteerd antwoord op de vraag of de Turingtest overtuigend is aan de hand van één van de argumenten	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Het chimpansee-argument houdt in dat we ervan uitgaan dat chimpansees kunnen denken, terwijl we ook weten dat geen chimpansee de Turingtest zal kunnen doorstaan.	<u>1</u>
• Net zoals het niet vinden van X's vingerafdrukken op het moordwapen niet bewijst dat X de moord niet heeft gepleegd (hij had misschien wel handschoenen aan) volgt uit het niet kunnen spreken of het niet kunnen begrijpen van taal niet: niet kunnen denken	<u>2</u>
of	
• Het argument vanuit de zintuigen houdt in dat de computer de test zou kunnen doorstaan zonder de betekenis te kennen van de woorden die hij gebruikt.	<u>1</u>
• Het argument vanuit de zintuigen overtuigt niet, want de meeste woorden zijn niet gekoppeld aan een zintuiglijke ervaring, dus voor het begrip van deze woorden is deze ervaring niet noodzakelijk. Het doorstaan van de test biedt dus geen garantie voor 'denken'	<u>2</u>
of	
• Het imitatie-argument: succes bij de Turingtest geeft aan dat de computer een goede imitatie kan geven van een denkend ding, hetgeen de vraag oproept of er wel een verschil is tussen een computer en een denkend ding.	<u>1</u>
• Het imitatie-argument is zwak, want er wordt geen onderscheid gemaakt tussen twee soorten imitaties. Imitaties waarbij wezenlijke kenmerken ontbreken (een gesimuleerde dood is geen echte dood) en imitaties die identiek zijn aan hetgeen dat wordt geïmiteerd (bijvoorbeeld in een laboratorium gemaakte steenkool). Maar een goede imitatie geven van een denkend ding betekent niet een denkend ding <i>zijn</i> . Hieruit volgt niet dat de Turingtest overtuigend is; wel is duidelijk dat het gebruikte argument tegen de test niet deugdelijk is	<u>2</u>

Eindexamen filosofie havo 2005 - I

havovwo.nl

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
12 □ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• uitleg van de richting die Heidegger gaf aan het probleem mens-machine	<u>1</u>
• weergave van wat volgens Heidegger de oorzaak is van de vervreemding tussen mensen zoals in het fragment van Forster	<u>2</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• De moderne wetenschap en techniek zijn teveel op zichzelf gaan staan en zijn los komen te staan van de alledaagse leefwereld van de mens. De mensen zijn het bondgenootschap met de dingen kwijtgeraakt. In plaats van dat de machine ons helpt, staan wij in dienst van de machine. De mens lijkt hoe langer hoe meer een machine in handen van de techniek te worden, denk maar aan de afhankelijkheid van mobiele telefoons voor persoonlijke contacten, de afhankelijkheid van e-mail voor zakelijke communicatie of de afhankelijkheid van de patiënt van de techniek in de gezondheidszorg	<u>1</u>
• De oorzaak van de vervreemding van de mens ten opzichte van de natuur en van elkaar ligt ver terug in de geschiedenis van de wijsbegeerte. Filosofen stelden vragen waardoor de mens zich tegenover de dingen ging opstellen. De oorspronkelijke band met de dingen verdween. Later – ten tijde van de wetenschappelijke revolutie – werd deze houding versterkt: wetenschap en techniek brachten apparaten en machines voort die onze relatie tot de werkelijkheid gingen bepalen. In het fragment van Forster wordt goed getoond hoe de oorspronkelijke band tussen mensen door machines onder druk komt te staan en leidt tot de ervaring van vervreemding: mensen voelen niet langer de band met een oorspronkelijke situatie	<u>2</u>
Maximumscore 2	
13 □ Een goed antwoord bevat een argumentatie aan de hand van het citaat waarom Descartes een ontologisch dualist genoemd kan worden.	
voorbeeld van een goed antwoord: Uit het citaat blijkt dat Descartes in twijfel trekt dat de pijn voortkomt uit het geamputeerde lichaamsdeel. Pijn moet dan wel verbonden zijn met de geest, die los van het lichaam staat. Op grond hiervan zou je hem een ontologisch dualist kunnen noemen, want deze gaat ervan uit dat geest en lichaam ook in werkelijkheid zijn gescheiden.	
Maximumscore 2	
14 □ Een goed antwoord bevat de volgende elementen:	
• een beargumenteerd standpunt over de vraag of machines lichamelijke kunnen ervaren	<u>1</u>
• een verwerking van de zienswijze van Merleau-Ponty zoals die naar voren komt in het citaat	<u>1</u>
voorbeeld van een goed antwoord:	
• Machines kunnen nooit lichamelijke ervaren, want ze leven niet in een onmiddellijk te ervaren omgeving. Mensen leven in directheid met hun omgeving dankzij de ervaring die hun lichaam hun verschaft	<u>1</u>
• Dit sluit aan bij de opvatting van Merleau-Ponty in het citaat: het lichaam kan slechts bestaan op basis van de zintuiglijke ervaring van het lichaam. Deze zintuiglijkheid vormt het fundament van mijn lichaam en daarmee van mijn bestaan in de wereld van objecten	<u>1</u>